

The image shows the interior of a Gothic cathedral. The architecture features high, pointed arches and ribbed vaulting. Large, colorful stained glass windows are set within the arches, depicting various scenes. In the foreground, a highly ornate, light-colored stone choir screen (cancelli) with intricate Gothic tracery and pinnacles is visible. Below the screen, several large stone sculptures of figures, including a seated woman and a standing figure, are positioned. The overall lighting is warm and golden, highlighting the architectural details.

L a n g s t e

reis

NAAR DE KATHEDRAAL VAN CHARTRES VOOR

DE LANGSTE REIS

Dag Hammarskjöld (1905-1961), indertijd secretaris-generaal van de Verenigde Naties, noteert in 1950 in zijn dagboek: 'De langste reis is de reis naar binnen'. En heel zijn dagboek doet verslag van die langste reis, de tocht naar de bron van het eigen hart. Die tocht is langer dan de duizenden kilometers die hij over de hele wereld maakte in zijn ambt. Op deze reis naar binnen zoekt Hammarskjöld telkens weer 'de stilte' en de - om het maar zo te noemen - 'metafysische dimensie'. Zo schrijft hij tijdens ingewikkelde onderhandelingen in het Midden-Oosten op 22 april 1956 in zijn dagboek: 'Begrijpen - door stilte; handelen - uit stilte; winnen - in stilte'. En: 'Te houden van het leven en van mensen zoals God van hen houdt - terwille van hun onbegrensde mogelijkheden.' Dat leiders als Tsjoe-en-Lai, Nasser en Ben-Goerion op een gegeven moment hun vertrouwen gaven aan Dag Hammarskjöld, heeft te maken met deze levenshouding. Je kunt hem een mysticus noemen. Mystici zoeken het contact met de ander op een

dieper niveau, een zielsniveau - en vaak al lang voordat het werkelijke gesprek plaatsvindt. De mysticus kent daarbij in dat contact alleen maar respect en liefde; hij of zij creëert geen vijandbeeld. In die houding kreeg Dag Hammarskjöld dingen gedaan waar de wereld versteld van stond.

In 2016 was ik twee dagen in de kathedraal van Chartres, op uitnodiging van mijn vriend Jan Willem Kirpestein. Dat was voor ons beiden een bijzondere ervaring voor hoofd en hart. Eenmaal thuis bedachten we dat we onze kennis en ervaring ook met anderen zouden moeten delen. Zo'n zeven jaar lang hebben we dat ook gedaan met kleine reisgezelschappen. De reacties van de deelnemers, religieus of juist niet, theoloog of 'leek', historicus of kunstenaar, waren altijd van dezelfde aard. Men ging geïnspireerd en stil van verwondering naar huis.

Wie de kathedraal van Chartres binnenkomt stuit al gauw op een enorm labyrint, ingelegd in de vloer. De leiding van de kerk lijkt hier wat verlegen mee en zet het helaas vaak vol stoelen. Maar het typeert juist deze bijzondere kathedraal. Ieder mens wordt hier welkom geheten; ieder mens maakt immers zijn of haar eigen levensreis. En ieder die hier komt wordt uitgenodigd om tot stilte te komen, die levensreis te overdenken. In talloze oude culturen was het lopen van een labyrint een manier om te mediteren, te bidden. Bedenk: hoe vaak je op dat pad ook zwenkt en draait, een labyrint is geen doolhof! Iedereen komt aan bij het centrum, het hart. Wij zijn geboren uit een Bron en keren allemaal tot die Bron terug; hopelijk oud en wijs geworden.

“

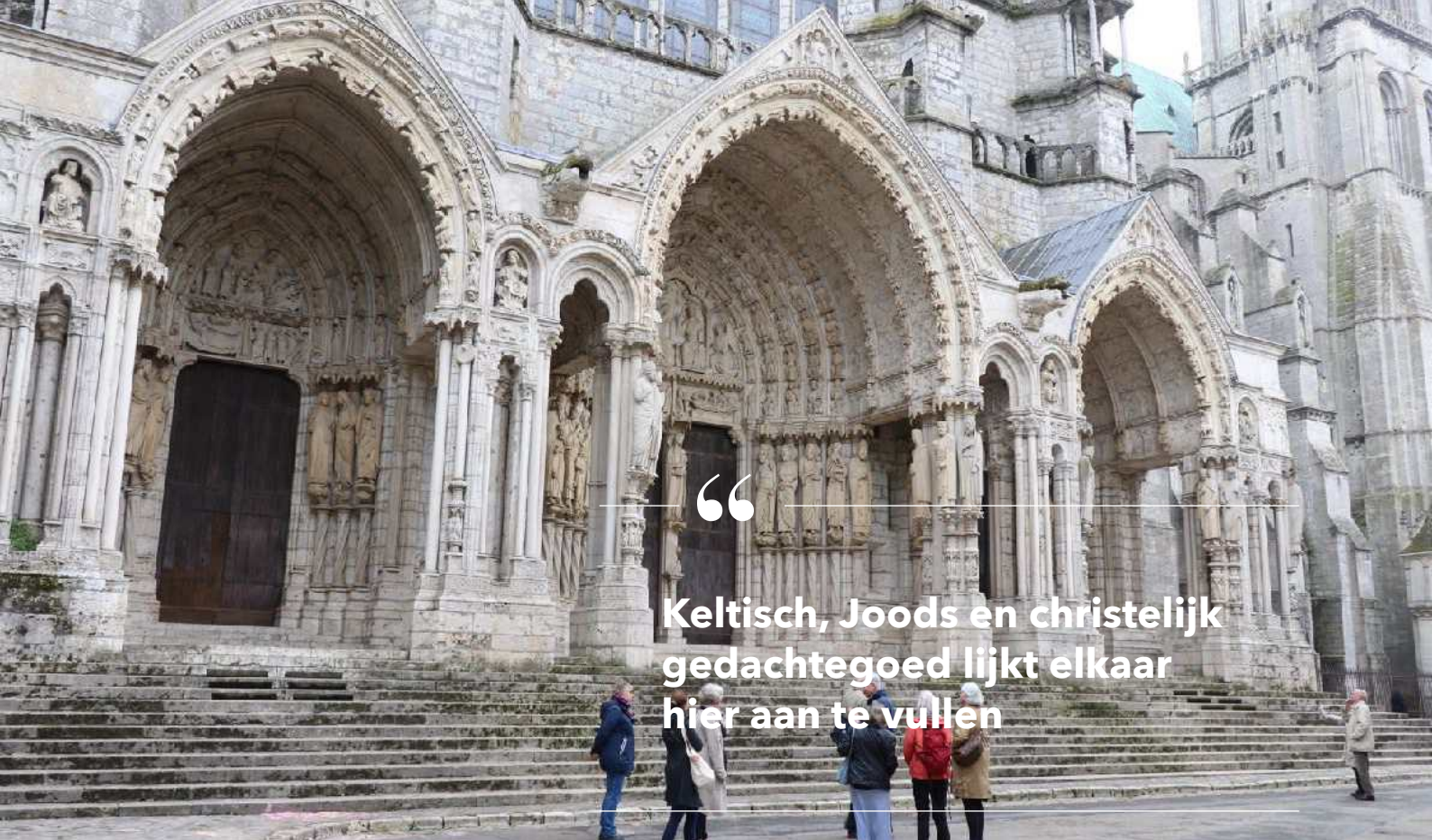
Wie veel kennis heeft is nog niet per se een wijs mens

Wijsheid is niet te verwarren met kennis. Wij moeten in onze tijd zoveel mogelijk kennis opdoen en worden daarop ook afgerekend. Maar wie veel kennis heeft is nog niet per se een wijs mens.

De school waaruit de kathedraal van Chartres is ontstaan zou je een wijsheidsschool kunnen noemen. Eén van de grootste docenten aan de School van Chartres, Willem van Conches (1094-1154), was beducht voor 'de geest van een nieuwe tijd' die hij zag aankomen; een tijd waarin liefde, dienstbaarheid en een moreel hoogstaand leven ondergeschikt zouden worden gemaakt aan genialiteit, kennis en macht. Verrijking van kennis moest voor hem gepaard gaan met goede omgangsvormen en liefde. Een docent zonder moreel kompas en liefde voor zijn leerlingen noemde hij een lichaam zonder ziel. Het gaat er immers om het leven te 'verheffen'. En dat was en is een levenslang leerproces. Dan denk je na over dingen waarover wij op onze scholen niet horen. Bijvoorbeeld: Waar komen woorden vandaan? Hoe krijgen ze hun kracht? Want met woorden kun je mensen breken. En met woorden kun je mensen ook oprichten.

“
Keltisch, Joods en christelijk
gedachtegoed lijkt elkaar
hier aan te vullen

MYSTIEK GOTISCH KUNSTWERK

DE KATHEDRAAL VAN CHARTRES

Wat mij in Chartres vooral verraste was hoe anders alles was dan ik verwacht had. Geen exclusief christendom maar keltisch, joods en christelijk gedachtegoed in een soort kosmische harmonie. Boven de rechter ingang van de *Port Royale* sculpturen van de grote filosofen Aristoteles, Cicero, Euclides, Boëthius, Prolemaeus, Donatus en Pythagoras. Overal de tekens van de twaalf sterrenbeelden van de dierenriem. De evangelisten Matteüs, Marcus, Lucas en Johannes tref ik aan als kleuters zittend op de schouders van Israëls profeten Jesaja, Jeremia, Daniël en Ezechiël. Kunst en kennis

trekken samen op. Alles is met alles verbonden.

In de 175 (!) gebrandschilderde ramen en onder de honderden sculpturen vind je - op een zeldzame uitzondering na - geen lijdende en gekruisigde Christus. De kathedraal is toegewijd aan het leven. Het is - voor zover we weten - de enige gotische kathedraal waarin nooit iemand werd begraven. En de kathedraal staat niet georiënteerd op de zon maar op de maan. De vrouwelijke dimensie heeft hier haar eigen kracht tegenover de mannelijke. Wat een wondere wereld.

De eigen wijsheid van de kathedraal

In 1095 riep paus Urbanus II op tot een kruistocht. Maar in Chartres vond die oproep geen weerklank. In 1145 roept paus Eugenius III op tot een tweede kruistocht. Hij stuurt Bernard van Clairvaux daarvoor direct naar Chartres dat ervan wordt verdacht een invloedrijk geestelijk centrum van ketterij te zijn. In die tijd waren Thierry en Willem van Conches daar in de kathedraalschool de voornaamste docenten, een school die zich voor haar onderwijs schatplichtig wist aan de beroemde geleerden Gerbert van Reims en bisschop Fulbert (10e en 11e eeuw). Zij onderwezen hun studenten naast de traditionele kerkelijke vakken ook Griekse en Romeinse filosofie, Joodse getalsleer en Arabische geneeskunst. De abdij bevatte een grote bibliotheek met deze werken.

De botsing tussen 'Rome' en 'Chartres' moet heftig zijn geweest. Thierry klaagde later over een giftige adem die

de atmosfeer verpestte. Het geestelijk klimaat in Chartres was bepaald niet 'compatible' met een oproep tot een kruistocht. Daarvoor werd in Chartres veel te *inclusief* gedacht en gestudeerd, laat staan dat je Joden en Arabieren of wie dan ook gaat bevechten in een heilige oorlog.

In de tweede helft van de 18^e eeuw komt het tot een geestelijke aanslag. In het hart van de kathedraal worden vier gebrandschilderde ramen met hun voorstellingen verwijderd, er wordt een raam toegevoegd dat kerk en synagoge tegenover elkaar zet, het koor wordt opengelegd, en een enorm marmeren kunstwerk moet direct de blik van de kerkganger trekken: de hemelvaart van Maria.

Maar de kathedraal blijft zijn eigen wijze verhaal vertellen voor ieder die hier binnenkomt; geletterd of niet, kerkelijk of niet, Jood of niet. Luister zelf maar op je eigen langste reis.

Mocht je naar Chartres gaan

In juni 2023 besloten Jan Willem en ik een punt te zetten achter onze reizen naar Chartres. Met enige spijt, dat wel. Op onze reizen naar de kathedraal hadden we een prima rolverdeling. Jan Willem deed vooral de organisatie en ik vertelde over de achtergrond van deze bijzondere kathedraal. En vooral hield ik meditatieve inleidingen bij zoveel dat de kathedraal te zien en te denken geeft. Dat deed ik vanuit dezelfde spiritualiteit die je ook in mijn boeken vindt, tegenwoordig door sommigen wel omschreven als 'Christelijk geloof met een Hebreeuws ijkpunt'. In elk geval is dat een spiritualiteit die niemand uitsluit en aansluit bij zoveel universele wijsheid van eeuwen. Zo zijn veel mensen geïnspireerd naar huis gegaan, verder op weg op hun 'langste reis'.

Om toch de deur naar Chartres niet geheel te sluiten ben ik bereid om naar de kathedraal te komen als een

eventueel reisgezelschap zelf de reis geheel organiseert. In principe kost mijn medewerking € 800,- voor een dag, exclusief reis- en verblijfkosten. Daarvoor krijg je dan minstens vier inleidingen ter plaatse. Houd er bij de organisatie wel rekening mee dat je na elke meditatie van ongeveer 30 minuten wel een uur nodig hebt om het gehoorde te laten landen. Bovendien is het belangrijk dat iedereen tijd krijgt in stilte in de kathedraal te zitten en bijvoorbeeld het labyrint te lopen.

Rondom de kathedraal zijn veel terrassen. In de avond is er meestal een schitterende lichtshow op het front van de kathedraal waarin het verhaal van de School van Chartres tot leven komt. Jan Willem en ik gaan proberen onze ervaringen met de kathedraal op een of andere manier te boekstaven. We wensen iedereen die naar Chartres afreist een prachtige ervaring.

Bart Gijsbertsen
Consultancy 'De kleine prins'

